

2025-09-18
KN2023/01385
KN2024/02551
KN2025/01781

Klimat- och näringslivsdepartementet

Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

Affärsverket svenska kraftnät
Box 1200
172 24 Sundbyberg

Uppdrag till Energimarknadsinspektionen och Svenska kraftnät att ta fram förslag till ett centralt datahanteringsverktyg för elmarknaden

Regeringens beslut

Regeringen ger Energimarknadsinspektionen och Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) i uppdrag att ta fram förslag till ett centralt datahanteringsverktyg som på ett säkert sätt förbättrar tillgången till data på elmarknaden.

Uppdraget ska ske i samverkan med Integritetsskyddsmyndigheten, särskilt när det gäller hänsyn till de integritetsrisker som datahanteringsverktyget kan medföra. Myndigheterna ska dessutom inhämta synpunkter och ta hänsyn till erfarenheter från Statens energimyndighet, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarets radioanstalt, Försvarsmakten och Säkerhetspolisen, utifrån myndigheternas expertis inom respektive ansvarsområde.

Energimarknadsinspektionen ska samordna arbetet med uppdraget och ansvara för att lämna nödvändiga författningsförslag för att införa ett centralt datahanteringsverktyg.

Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen ska som en del av uppdraget gemensamt ansvara för att analysera och lämna förslag i fråga om

- vilka funktioner verktyget bör ha, vilken information det bör omfatta och vilka aktörer som bör ha tillgång till olika delar av dataverktyget,

- kostnaden och tidsplanen för att utveckla verktyget och när det bedöms kunna tas i drift,
- hur verktyget bör ägas, förvaltas och finansieras, och
- risker som kan uppstå med ett datahanteringsverktyg och hur dessa kan minimeras.

Energimarknadsinspektionen och Svenska kraftnät ska löpande informera Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Energimarknadsinspektionen ska senast den 30 september 2026 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet). Redovisningen av uppdraget ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Uppdraget till Affärsverket svenska kraftnät att utveckla och driva en central informationshanteringsmodell (M2015/2635/Ee) ska upphöra. Synpunkter angående säkerhetsskydd som inkommit inom ramen för det uppdraget ska, i de fall synpunkterna fortfarande är relevanta, tillvaratas inom det nya uppdraget.

Närmare beskrivning av uppdraget

Det centrala datahanteringsverktyget ska utformas med den nuvarande marknadsmodellen som utgångspunkt. Det ska framgå av redovisningen vid vilken tidpunkt som myndigheterna bedömer att datahanteringsverktyget kan tas i bruk.

Myndigheterna ska vid framtagande av författningsförslagen beakta befintlig och kommande EU-lagstiftning, exempelvis en ny kommissionsförordning, den så kallade nätkoden för efterfrågefleksibilitet, samt kommande nationell reglering som genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2555 av den 14 december 2022 om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen, om ändring av förordning (EU) nr 910/2014 och direktiv (EU) 2018/1972 och om upphävande av direktiv (EU) 2016/1148 (NIS 2-direktivet) i svensk rätt, utifrån dess cybersäkerhetskrav. Myndigheterna ska även beakta relevanta regeringsuppdrag och de förslag som Elmarknadsutredningen lämnade i sitt betänkande Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning (SOU 2025:47), avsnitt 9, Förbättrad tillgång till data i elmarknaden.

Dessutom bör åtgärdsförslag 4 och 35 i Energimarknadsinspektionens rapport Främjande av ett mer flexibelt elsystem (Ei R2023:18) beaktas och erfarenheter från utvecklingen av datahanteringsverktyg i grannländerna tas till vara. Även synpunkter från aktörer inom energibranschen och andra relevanta branscher bör inhämtas när uppdraget utförs.

I uppdraget ingår att ta fram en konsekvensutredning. Konsekvenserna ska analyseras i enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar, inbegripet att kostnader för förslagen ska beräknas.

Datahanteringsverktyget ska ha som utgångspunkt att

- förbättra möjligheterna att tillhandahålla flexibilitet på elmarknaden och ett effektivt nätutnyttjande genom förbättrad och förenklad tillgång till data över elanvändning och nätavgifter,
- effektivisera och underlätta datautbyte mellan elmarknadsaktörer på ett säkert och kostnadseffektivt sätt,
- förbättra statistikinsamling och underlag för dataanalys för planering, utformning av styrmedel och måluppföljning, varvid behovet av information ur ett energisystemplanerings- och totalförsvarsperspektiv ska beaktas särskilt, och
- förenkla och förbättra implementering av EU-lagstiftning samt införandet och genomförandet av nationell lagstiftning.

I riskanalysen ska både de risker som kan uppstå *med* ett datahanteringsverktyg analyseras och de risker som skulle kunna uppstå *utan* ett datahanteringsverktyg, det vill säga med dagens datahantering, analyseras. Riskerna som analyseras ska som ett minimum omfatta skyddet av personuppgifter, säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och uppgifter som rör totalförsvaret. I uppdraget ingår även att föreslå lämpliga åtgärder så att utformningen av datahanteringsverktyget säkerställer skydd för sådana uppgifter och goda förutsättningar för en säker implementering.

Skälen för regeringens beslut

I propositionen Energipolitikens långsiktiga inriktning redovisar regeringen bedömningen att data över elanvändningen och tariffer på ett effektivt och säkert sätt bör kunna samlas in, hanteras och användas i syfte att underlätta

ökad flexibilitet i elsystemet (prop. 2023/24:105 s. 58 och 59). Det framgår vidare att regeringen avser att arbeta för att skapa de regelmässiga förutsättningarna för att få ett verktyg på plats som på ett säkert sätt förbättrar tillgången till data på elmarknaden.

Elmarknadsutredningen redovisar i sitt betänkande Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning (SOU 2025:47) bedömningen att det finns ett stort behov av att förbättra tillgången på data och effektivisera hanteringen av data i elmarknaden. En bättre hantering av data har, menar utredningen, stor betydelse för att främja flexibiliteten i elsystemet och skulle minska tröskeln för nya aktörer att komma in på marknaden. En bättre tillgång till data kan också effektivisera leverantörsbyten i slutkundsmarknaden och underlätta avräkning av eventuella differenskontrakt samt avvecklingen av anvisningsavtal. I en myndighetsgemensam rapport har myndigheterna uppskattat att behovet av flexibilitet ökar signifikant redan till vintern 2030/2031 (Energimarknadsinspektionens rapport Främjande av ett mer flexibelt elsystem [Ei R2023:18]). I samma rapport presenterades en handlingsplan för att främja flexibilitet där införande av ett centralt datahanteringsverktyg lyfts som en särskilt viktig åtgärd för att hantera det ökade behovet av flexibilitet och beskrivs som fundamentalt för en effektiv datahantering mellan aktörer och nätföretag.

Regeringen bedömer att införande av ett centralt datahanteringsverktyg är nödvändigt för att så effektivt som möjligt hantera nuvarande och framtida förändringar på elmarknaden. Det gäller exempelvis den så kallade nätkoden om efterfrågefleksibilitet, som väntas innehålla krav på att införa ett så kallat informationssystem för flexibilitet. Effektivt datautbyte är även viktigt när det gäller samarbetet mellan Svenska kraftnät i egenskap av systemansvarig för överföringssystemet (på engelska *transmission system operator*, TSO) och de systemansvariga för distributionssystem (på engelska *distribution system operator*, DSO) kopplat till harmonisering och lokala marknader. Vidare bedömer regeringen att ett datahanteringsverktyg är nödvändigt för en effektiv administrering av kompensation vid oberoende aggregering. Information om el från energigemenskaper och egenanvändare skulle också kunna tillgängliggöras med ett centralt datahanteringsverktyg. I stället för att använda flera olika it-lösningar med begränsad funktionalitet för att genomföra förändringarna på elmarknaden är det motiverat att etablera ett centralt datahanteringsverktyg som kan tillgodose en större bredd av krav

och effektivisera informationsutbytet mellan aktörer. Regeringen bedömer vidare att ett datahanteringsverktyg kan underlätta myndigheters arbete med statistikinsamling och analyser samt utformning och uppföljning av styrmedel.

Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen är båda myndigheter med roller som är av betydelse för uppdraget. Svenska kraftnät är systemansvarig myndighet, tillsynsmyndighet inom säkerhetsskydd, beredskapsmyndighet och elberedskapsmyndighet. Energimarknadsinspektionen är tillsynsmyndighet för elmarknaden och beredskapsmyndighet.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det finns skäl att ge Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen i uppdrag att föreslå ett regelverk för införande av ett centralt datahanteringsverktyg som på ett säkert sätt förbättrar tillgången till data över elanvändning och nätavgifter och effektiviserar datautbytet mellan elmarknadsaktörer.

Upphörande av uppdrag

Genom beslut den 25 juni 2015 gav regeringen Svenska kraftnät i uppdrag att utveckla och driva en central informationshanteringsmodell (M2015/2635/Ee). Med hänsyn till att det nya uppdraget delvis överlappar med uppdraget av den 25 juni 2015 och att det äldre uppdraget delvis innehåller moment som i dag är överspelade bör uppdraget av den 25 juni 2015 upphöra att gälla.

På regeringens vägnar

Ebba Busch

Linda Thell Marklund

Kopia till

Justitiedepartementet/DÅ, L4, L6 och PO

Utrikesdepartementet/HI

Försvarsdepartementet/ECH, EFU, EMF, ESS och ETU

Finansdepartementet/BA, KO och SFÖ

Affärsverket svenska kraftnät

Energimarknadsinspektionen

Försvarets radioanstalt

Försvarsmakten

Integritetsskyddsmyndigheten

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Statens energimyndighet

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll

Säkerhetspolisen